

Door de hele bijbel lopen een aantal rode draden. De eerste rode draad is de geslachtslijn van de Messias en de Messiaanse beloften (studie 5). Een tweede rode draad is: *'Gods verbondsbelofte aan zijn volk'*. Een derde rode draad wordt gesproken in studie 12 en is 'de theocratie'.

God openbaart zichzelf door te spreken en te handelen in de menselijke geschiedenis! We leren God kennen door zijn woorden te horen en zijn daden te zien. Maar God wil niet alleen zichzelf openbaren. Hij wil een *relatie* aangaan met mensen. God wil de *God van mensen zijn* en hij wil dat *mensen zijn volk zijn*. God schiep de mens om vóór hem en met hem te leven. De essentiële inhoud van het verbond is dat God zegt, "Ik zal u tot een God zijn en gij zult mij tot een volk zijn" (Leviticus 26:12). God is de God van het verbond met zijn volk.

Hoe verloopt Gods grote verbondsbelofte van de eerste Adam tot de tweede Adam tot en met zijn terugkomst?

A. GODS GROTE VERBONDSBELOFTE WORDT IN HET BEGIN GEMAAKT AAN DE AARTSVADERS.

1. Gods werkverbond.

In het begin van de bijbel, vóór de zondeval, verbond God zich door een *werkverbond* aan de eerste mensen (*Lees*: Genesis 2:15-17). Dit verbond hield in dat als Adam, door gehoorzaamheid aan Gods opdracht, trouw zou blijven aan God, God hem het eeuwige leven uit genade zou schenken. Hij mocht dan van 'de boom van het leven' eten. Maar als Adam, door ongehoorzaamheid aan Gods opdracht, ontrouw zou worden aan God, dan zou God zijn dreigement uitvoeren. Hij zou Adam met de dood straffen. Adam werd ongehoorzaam en sleepte als gevolg de hele mensheid mee in de zondeval.

Door de zondeval is er een scheiding gekomen tussen God en de mensen. Adam en Eva werden uitgesloten van het werkverbond. Ze werden buiten het hof van Eden gesloten en konden niet meer van 'de boom van het leven' eten (Genesis 3:23-24). Maar de zondeval van Adam had ook een effect op alle mensen. *Alle mensen verbonden aan Adam* worden met een zondige aard geboren (Job 14:4; Psalm 51:7), doen zonde (Genesis 6:5; Romeinen 3:10-12,23), zijn veroordeeld (Romeinen 5:17-19) en sterven (Romeinen 6:23a; 1 Korintiërs 15:22). Ná de zondeval van Adam kan niemand meer door de werken van de wet (of door gehoorzaamheid) gerechtvaardigd worden (Galaten 2:16c; Jakobus 2:10).

Toch bleef God 'de God van het verbond'. Ondanks de zondvloed, waarmee God een einde bracht aan de toenemende degeneratie van het menselijke geslacht. En ondanks de taalverwarring en de verstrooiing over de hele aarde als gevolg van het volhardende verzet van het menselijke geslacht tegen God, liet God de mensen niet los! Hij liet zijn schepselen niet vallen! Hij richtte het *genadeverbond* met hen op.

2. Gods genadeverbond.

Gods genadeverbond is Gods grote verbondsbelofte aan de aartsvaders Abraham, Isaak en Jakob. God gebod Abraham, "Ga uit uw land en uit uw maagschap en uit het huis van uw vader naar het land, dat Ik u wijzen zal". "Aan uw zaad (nageslacht) zal Ik dit land geven." "Ik zal u tot een groot volk maken, ... u zegenen" en "met (door) uw zaad (nageslacht) zullen alle volken gezegend worden" (Genesis 12:1-3,7; 22:18). De belofte betreft vier zaken: het land, het volk, de aardse zegeningen voor de aartsvaders en *de zegen voor alle volken van de aarde (met of door zijn zaad (nageslacht))*.

a. De belofte m.b.t. het land en haar oudtestamentische vervulling.

In het licht van de oudtestamentische openbaring is de grote verbondsbelofte m.b.t. het land (Genesis 15:18) al in het verleden in vervulling gegaan (1 Koningen 4:21)! Het boek Jozua beschrijft de fysieke vervulling van deze belofte. God heeft aan Israël het gehele land gegeven, dat hij gezworen had hun vaders te zullen

geven: van de rivier de Eufraat in het oosten tot aan de rivier van Egypte in het westen. "Niet één van alle goede beloften, die de HERE aan het huis van Israël had toegezegd, is onvervuld gebleven; alles is uitgekomen" (Jozua 21:43-45)!

b. De belofte m.b.t. het volk en haar oudtestamentische vervulling.

In het licht van de oudtestamentische openbaring is de grote verbondsbelofte m.b.t. *het volk* al in het verleden in vervulling gegaan! Abrahams fysieke nageslacht was 'ontelbaar' (1 Koningen 3:8). Zij waren 'als het stof van de aarde' (Genesis 13:16; 2 Kronieken 1:9), 'als de sterren van de hemel' (Genesis 15:5; Deuteronomium 10:22), en 'als het zand aan de zee' (Genesis 22:17; 1 Koningen 4:20). Het boek Exodus beschrijft de fysieke vervulling van deze belofte.

Maar het Nieuwe Testament beschrijft de geestelijke vervulling van deze belofte. Abraham wordt 'een vader van vele volken' genoemd. Dit duidt op zowel de fysieke vervulling als de geestelijke vervulling. Abraham werd *de fysieke vader* van de Ismaëlieten, Edomieten, Keturas' nageslacht en de Israëlieten. En Abraham werd *de geestelijke vader* van alle gelovigen in de Levende God die zich in de bijbel en in Jezus Christus heeft geopenbaard (Romeinen 4:17; Galaten 3:29)! Abrahams geestelijke nageslacht zal inderdaad "een grote schare zijn, die niemand kan tellen, uit alle volken en stammen en natieën en talen" (Openbaring 7:9)!

c. De belofte m.b.t. de zegen voor de aartsvaders zelf en haar oudtestamentische vervulling.

In het licht van de oudtestamentische openbaring verwijst het zegenen en het tot een zegen zijn van de aartsvaders (Genesis 12:2; Genesis 26:3-4) zowel naar al het bovengenoemde als naar de gewone aardse zegeningen (Genesis 24:35).

d. De belofte m.b.t. de zegen voor alle volken door Abrahams 'zaad' en haar vervulling.

In het licht van de nieuwtestamentische openbaring gaat Gods grote verbondsbelofte m.b.t. *de zegen voor alle volken door het 'zaad'* (Genesis 22:18) alleen in vervulling door Jezus Christus vanaf zijn eerste komst (Galaten 3:15-17). Het gaat dus in vervulling gedurende de nieuwtestamentische periode.

3. Gods dreigement als keerzijde van Gods belofte.

De grote verbondsbelofte bevat *voorwaarden*. Gehoorzaamheid zou resulteren in zegeningen, - niet in verlossing (behouden worden)! Ongehoorzaamheid zou resulteren in vervloeking.

De oorspronkelijke dreigementen verbonden aan de grote verbondsbelofte zijn beschreven in Genesis 17:14, Leviticus hoofdstuk 26, Deuteronomium hoofdstuk 28 en 29. Iedereen die ongehoorzaam was aan de voorwaarden van de grote verbondsbelofte, verbrak *Gods verbond* en werd *van Gods verbondsvolk afgesneden*. De straf zou vervloeking inhouden.

Ná de vervulling van de oorspronkelijke beloften bleef het dreigement bestaan. Zoals al het goede, dat God aan Israël beloofd had, over het volk gekomen is, zo zou God alle kwaad over de Israëlieten brengen, totdat God hen uit het land verdeldigd zou hebben (Jozua 23:14-16). Dus, het schenden van Gods verbond zou resulteren in hun verdrijving uit het land. Gods dreigementen aan het noordelijke koninkrijk van Israël (1 Koningen 14:9-10,15-16) en het zuidelijke koninkrijk van Juda (Jeremia 11:1-15; 2 Koningen 23:5,13,19-20,24,26-27) zijn uiteindelijk toch uitgevoerd (2 Koningen 17:1-41 en 2 Koningen 25:8-12,21,26)! Beide koninkrijken gingen in ballingschap.

B. GODS GROTE VERBONDSBELOFTE WORDT OPNIEUW BEVESTIGD AAN HET OVERBLIJFSEL VAN ISRAËL NÁ DE BALLINGSCHAP.

1. Gods verbondsvolk is niet het natuurlijke volk van Israël, maar een 'overblijfsel' (overschot, rest).

In de periode rond de ballingschap werd Gods grote

verbondsbepofte opnieuw bevestigd aan *'het overblijfsel' van het oude volk van Israël*, die God voor zich had doen overblijven. Het werd opnieuw bevestigd aan *zevenduizend* man, die hun knie niet voor Baäl gebogen hadden (1 Koningen 19:18; cf. Romeinen 11:1-5). Deze *'rest'* uit het natuurlijke volk van Israël zou niet langer steunen op de politieke en geestelijke leiders van het natuurlijke volk van Israël, maar terugkeren naar 'de Sterke God' (in Jesaja 10:20-21 is de Sterke God de HERE, maar in Jesaja 9:5-6 is de Sterke God Jezus Christus). Al zou het getal van het natuurlijke volk van Israël zijn als het zand der zee, *alleen een 'rest' daarvan zou zich bekeren (en geloven). De verdelging van het overige deel van het natuurlijke volk van Israël* (de Joden, die ongehoorzaam en ongelovig bleven) lag vastbesloten (Jesaja 10:22-23)(cf. Romeinen 9:27-28; Romeinen 11:7-10). Gods verbondsbepofte waren dus duidelijk niet aan het natuurlijke volk van Israël beloofd, maar aan de gelovigen in het natuurlijke volk van Israël.

2. Een voorbeeld van een belofte van God aan Israël, dat duidelijk bedoeld was voor alle volken.

Gods grote verbondsbepofte, en vooral de aspecten van het land, het volk en de zegen voor alle volken der aarde 'met of door zijn zaad (nageslacht)', wordt gereflecteerd in de belofte, die God door zijn profeten maakte aan Israël rond de ballingschap.

Bijvoorbeeld Jesaja 51:1-11. De bedoelde ontvangers van deze belofte waren de Israëlieten in ballingschap, vertegenwoordigd door 'Sion' (Jeruzalem). Dit was een onvoorwaardelijke belofte aan *Gods oudtestamentische volk*. Maar Gods oudtestamentische volk was niet hetzelfde als het natuurlijke volk van Israël, want Gods oudtestamentische volk had de volgende kenmerken: "zij waren uit de rots, Abraham, gehouwen, zij kenden Gods gerechtigheid, zij hadden Gods wet in hun hart en zij waren Gods vrijgekochten" (vers 1,2,7,11). Dat wil zeggen, evenals Abraham, geloofden deze Israëlieten in Gods verbondsbepofte, werden ze door dit geloof gerechtvaardigd, waren ze van harte gehoorzaam aan God en werden ze door God uit de ballingschap vrijgekocht.

God beloofde dat de terugkeer uit de ballingschap en de heropbouw van het land (vers 3,11) gevolgd zou worden door *Gods licht, heil en gerechtigheid voor alle volken* (vers 4-5, cf. Genesis 12:3). Gods heil zou voor eeuwig duren en zijn gerechtigheid zou nooit verbroken worden (vers 6). God beloofde dat *zijn* verlossing niet beperkt zou blijven tot Israël, maar uitgebreid zou worden tot alle volken op aarde. En God beloofde dat zijn verlossing *zijn* gerechtigheid (en niet de gerechtigheid van mensen) tot inhoud zou hebben. Gods verbondsbepofte waren dus duidelijk niet alleen aan de gelovigen in Israël beloofd, maar aan alle gelovigen uit alle volken op aarde (cf. Jesaja 56:3-8).

Gods verlossing van de oorspronkelijke schepping uit de chaos (Rahab)(cf. Genesis 1:1-2)(vers 9) werd een beeld (type) van Gods verlossing uit Egypte. Gods verlossing uit Egypte (de drooggelegde zee)(vers 10) werd een beeld van Gods verlossing uit de ballingschap. En Gods verlossing uit de ballingschap (vers 11) werd een beeld van Gods toekomstige verlossing door de Messias, Jezus Christus (Zie 'typologie in de bijbel' in studie 11: "Uitleg van de historische boeken").

Het eerste gedeelte van Gods belofte in Jesaja 51 (de heropbouw van de steden en het land) werd vervuld toen het overblijfsel van Israël uit de ballingschap terugkeerde. Het tweede gedeelte van Gods belofte in Jesaja 51 (Gods licht, heil en gerechtigheid voor alle volken) begon pas in vervulling te gaan bij de eerste komst van Jezus Christus.

Op grond van 2 Korintiërs 1:20 mogen gelovigen uit alle volken aanspraak maken op al deze oudtestamentische belofte. Dat gebeurt dan ook in het Nieuwe Testament: de dienaren van Christus brengen *het heil tot aan het uiterste der aarde* en verkondigen een *rechtvaardiging dat komt door het geloof* in Jezus Christus en *dat leidt tot het eeuwige leven* (Handelingen 13:38-39,46-48).

3. Een tweede voorbeeld van een belofte van God aan Israël, maar dat duidelijk bedoeld was voor alle volken.

Gods grote verbondsbepofte, en vooral het aspect dat het een 'eeuwig verbond' is, wordt ook gereflecteerd in het Oude Testament. Hoewel de oudtestamentische profeten over *de toekomst van Gods volk* alleen in termen van *het oudtestamentische volk Israël* spreken, openbaart het Nieuwe

Testament dat deze toekomst van Gods volk, *mensen uit alle volken op aarde zou insluiten!*

Gods besluit en plan om uiteindelijk *de gelovigen uit alle heidense volken* volkomen gelijk te beschouwen als en te behandelen met *de gelovigen uit het volk van Israël* bleef "een geheimenis" door heel de periode van de oudtestamentische openbaring heen. Het werd pas geopenbaard aan de nieuwtestamentische apostelen (Efeziërs 3:2-6). Dus, in het licht van de nieuwtestamentische openbaring (2 Korintiërs 1:20) heeft God alle belofte, die hij aan zijn oudtestamentische volk beloofd heeft, ook beloofd aan zijn nieuwtestamentische volk, dat bestaat uit gelovigen uit alle volken op aarde!

Bijvoorbeeld Jeremia 31:31-34. Hoewel in het licht van de oudtestamentische openbaring *het nieuwe verbond* (vers 31) met *Gods oudtestamentische volk, Israël, gemaakt* werd (vers 31), is in het licht van de nieuwtestamentische openbaring *het nieuwe verbond bedoeld voor Gods nieuwtestamentische volk*, dat bestaat uit gelovigen uit alle volken op aarde (cf. Hebreëen 7:22; 8:6-13). Het nieuwe verbond zou in de plaats komen van het oude verbond, omdat Israël het oude verbond verbroken had (vers 32). Het nieuwe verbond zou gekenmerkt worden door innerlijke vernieuwing (wedergeboorte)(vers 33), door een persoonlijke kennis van de HERE en door werkelijke verzoening van zonden (vers 34; cf. Hebreëen 10:1-4; Romeinen 3:23-26). De HERE zou hen tot een God zijn en zij zouden God tot een volk zijn (vers 33).

4. De oudtestamentische profeten spraken over de komende Messias en zijn nieuwtestamentische volk.

Gods grote verbondsbepofte, en vooral het aspect van de zegen voor alle volken der aarde 'met of door zijn zaad (nageslacht)', wordt gereflecteerd in de Messiaanse belofte, die God maakte aan zijn oudtestamentische volk.

Bijvoorbeeld 1 Petrus 1:10-12. De oudtestamentische profeten spraken over *de genade die zou komen tot Gods nieuwtestamentische volk*. De Geest van Christus gaf in de oudtestamentische profeten getuigenis over wat er met Christus zou gebeuren bij zijn eerste komst. Hoewel de oudtestamentische profeten gezocht en gevorst hebben naar de tijd en omstandigheden van de eerste komst van Christus, vond de volle openbaring van Gods heilsplan pas in het Nieuwe Testament plaats. (Zie studie 5: "De Messiaanse lijn" en studie 16: "De Messiaanse profetieën"). De gelovigen die leefden gedurende de oudtestamentische periode hebben het beloofde niet verkregen, aangezien God iets beters met de nieuwtestamentische gelovigen voorhad, zodat *de oudtestamentische gelovigen niet zonder de nieuwtestamentische gelovigen tot de volmaaktheid konden komen* (Hebreëen 11:39-40).

C. GODS GROTE VERBONDSBELOFTE WORDT OPNIEUW BEVESTIGD AAN GODS VOLK IN HET NIEUWE TESTAMENT BIJ DE EERSTE KOMST VAN CHRISTUS.

1. De zegen van Gods grote verbondsbepofte is voor alle gelovigen in Christus uit alle volken op aarde.

Gods grote verbondsbepofte, en vooral het aspect van de zegen voor alle volken op aarde door het 'zaad (nageslacht)' van Abraham, begon bij Jezus Christus' eerste komst vervuld te worden.

a. Handelingen 13:32-37,39,46-48.

"Wat God aan *de vaderen* beloofde, heeft Hij aan ons, hun kinderen, *vervuld door Jezus op te wekken!* Vanaf de eerste komst van Christus begint Gods grote verbondsbepofte aan Abraham, als het nieuwe verbond, vervuld te worden.

b. Romeinen 11:16-24.

De heilige saprijke wortel verwijst naar Jezus Christus. Als de Messias van het oude verbond droeg hij zijn oudtestamentische volk en als Borg van het nieuwe verbond draagt hij zijn hele nieuwtestamentische volk. De olijfbom verwijst niet naar het natuurlijke volk van Israël, maar naar het verbondsvolk van God. Dit zijn de mensen uit alle volken, die Gods grote verbondsbepofte geloofden. De natuurlijke olijftakken verwijzen naar *de gelovigen* uit het natuurlijke volk van Israël en de wilde olijftakken of takken verwijzen naar *de gelovigen* uit de natuurlijke heidense volken.

Zowel Joden als heidenen worden door geloof geënt op Gods volk. Maar hun ongelovige kinderen worden door ongeloof uit Gods volk weggekapt (Romeinen 11:20,23). Joden zowel als heidenen worden door geloof gerechtvaardigd, behouden (Romeinen 1:16; 10:9-13), door wedergeboorte in het éne Lichaam van Christus ingelijfd (1 Korintiërs 12:12-13) en tot één kudde met één Herder gevormd (Johannes 3:5,16; 10:16).

c. Galaten 3:6-29.

Het Oude Testament zag vooraf dat God de heidenen uit geloof zou rechtvaardigen en *verkondigde daarom het evangelie (goed nieuws) al aan Abraham. Het verkondigde* dat in zijn 'zaad' (Jezus Christus) alle volken gezegend zouden worden (cf. Genesis 12:3; 22:18; Galaten 3:16). Alle mensen, hetzij Joden, hetzij heidenen, die in Jezus Christus geloven, worden vrijgekocht van de vloek van de wet. 'De wet' is *de rechtvaardige eis* van God, dat alle geboden volledig gehoorzaamd moeten worden en dat alle overtredingen van de geboden gestraft moeten worden. Zij worden gerechtvaardigd door het geloof alleen. Zij ontvangen de belofte van de heilige Geest. Zij zijn kinderen van Abraham. Zij zijn kinderen van God.

Zij zijn samen met Gods oudtestamentische volk erfgenamen van al Gods beloften in het Oude en in het Nieuwe Testament. Vanaf de eerste komst van Jezus Christus is er geen onderscheid meer tussen *gelovigen uit het natuurlijke volk van Israël* en *gelovigen uit de natuurlijke volken van de heidenen* (Galaten 3:28; Romeinen 10:12-13).

d. Efeziërs 3:2-6.

'Het geheimenis', dat ten tijde van de oudtestamentische periode niet bekend is geworden aan Gods oudtestamentische volk, werd aan de nieuwtestamentische apostelen en profeten geopenbaard. Het geheimenis is een deel van Gods eeuwige verlossingsplan dat uitgevoerd wordt door de verkondiging van het evangelie. *De geheimenis is dat alle gelovigen uit alle heidense volken op volkomen gelijke voet met alle gelovigen uit het natuurlijke volk van Israël mededeelgenoten van één erfenis zijn* (cf. Efeziërs 1:14), *medeleden van één lichaam zijn* (cf. Efeziërs 4:4) en *mededeelgenoten van één verbondsbelofte zijn* (cf. Efeziërs 2:11-13). Vanaf de eerste komst van Jezus Christus, zijn *gelovigen* uit alle volken, inclusief het natuurlijke volk van Israël, *erfgenamen van alles wat God beloofd heeft in het Oude Testament en in het Nieuwe Testament. Ze zijn* deelgenoten aan Gods grote verbondsbelofte, die aan de aartsvaders gemaakt en in Jezus Christus vervuld werd.

2. De essentiële inhoud van Gods grote verbondsbelofte.

a. Het verbond.

De essentiële inhoud van Gods grote verbondsbelofte is ook de inhoud van het nieuwe verbond: "De levende God, die zichzelf in Jezus Christus openbaart, zal onze God zijn en wij zullen zijn volk zijn" (Genesis 17:7; Exodus 6:2-7; Deuteronomium 29:13; Leviticus 26:12; Jeremia 7:23; 2 Korintiërs 6:16).

Gelovigen uit alle natuurlijke volken in de wereld zijn samen met de gelovigen uit het natuurlijke volk van Israël "één uitverkoren geslacht, één koninklijk priesterschap, één heilige natie, één volk en Gods eigendom, om Gods grote daden te verkondigen. Zij waren voorheen niet Gods volk, maar zijn nu echter Gods volk geworden" (1 Petrus 2:9-10).

Pas bij de terugkomst van Christus zal Gods grote verbondsbelofte helemaal en volledig in vervulling gaan. Dan pas is 'de volheid der heidenen' en 'de volheid der Joden' binnengekomen (Romeinen 11:12,25-26). Dan zal God zelf bij zijn mensen wonen op de nieuwe aarde. Dan zullen de gelovigen uit elke stam en taal en volk en natie (cf. Openbaring 5:9-10) "Gods volken zijn en zal God hun God zijn" (Openbaring 21:3,7).

b. Het verbondsvolk.

Het woord 'Israël' is een even rekbaar begrip in het Oude Testament als het woord 'kerk' in de moderne tijd. Op veel plaatsen in het Oude Testament verwijst het woord 'Israël' naar de natuurlijke afstammelingen van Jakob, het natuurlijke volk van Israël, de Joden.

Maar het woord 'Israël' verwijst ook naar 'Gods volk' in zowel de oudtestamentische als de nieuwtestamentische openbaring. 'Gods volk' is niet identiek aan het natuurlijke volk van 'Israël'. Al in het

Oude Testament zegt God dat het natuurlijke volk van Israël *niet Gods volk* is (Hosea 1:9-10). En het Nieuwe Testament zegt dat *niet allen, die van het natuurlijke volk van Israël afstammen, 'Israël' (Gods volk) zijn* (Romeinen 9:6,25-26)! Wanneer het woord 'Israël' verwijst naar 'Gods volk' dan spreekt het van Gods volk als het geestelijke nageslacht van Abraham, degenen die gerechtvaardigd zijn door geloof in de Messias (Galaten 3:8-9,26-29), degenen die roemen in het kruis van Jezus Christus (en niet op hun fysieke afkomst of de oudtestamentische wet) en daardoor *een nieuwe schepping* geworden zijn (Galaten 6:14-16).

3. Gods grote verbondsbelofte sluit alle andere verbonden in het Oude Testament in.

a. Gods genadeverbond met Adam

Al aan de eerste mensen beloofde God dat in de toekomst het 'zaad' van de vrouw de kop van satan zou vermorzelen (Genesis 3:15). Door zijn eerste komst, leven en bediening op aarde en vooral door zijn dood en opstanding, hemelvaart en troonsbestijging, heeft Jezus Christus satan gebonden (1 Johannes 3:8; Matteüs 12:28-29; Kolossenzen 2:15). Tussen zijn eerste komst en terugkomst kan satan niet meer verhinderen dat het evangelie naar alle volken gaat (Matteüs 24:14) en dat Christus mensen uit alle volken tot zich trekt (Johannes 12:31-32; Kolossenzen 1:13). Bij zijn terugkomst zal Christus satan finaal en voor eeuwig verbannen naar de hel. De vernietiging van satan werd bij de eerste komst van Christus beslecht (Hebreeëen 2:14; Openbaring 20:1-3) en zal bij de terugkomst voltooid worden (Romeinen 16:20; Openbaring 20:7-10).

b. Gods genadeverbond met Abraham, Isaak en Jakob.

Ná de verstrooiing van de volken met hun talen over de aarde *richtte God formeel het genadeverbond op* met Abraham. God beloofde dat alle volken der aarde gezegend zouden worden met 'het zaad' van Abraham. God *bevestigde zijn genadeverbond* telkens weer met Abraham, Isaak en Jakob (Genesis 12:1-3; 17:7; 22:18; 26:4; 28:14).

De belofte werd niet aan 'zijn zaden', in het meervoud (de natuurlijke Israëlieten), maar aan 'zijn zaad', in het enkelvoud (Jezus Christus, Galaten 3:16) gedaan. Vanaf de eerste komst van Jezus Christus wordt het evangelie overal in de wereld verkondigd (Marcus 16:15) en worden mensen uit alle volken tot leerlingen van Jezus Christus gemaakt (Matteüs 28:19). Vanaf zijn volbrachte werk aan het kruis, trekt Jezus Christus mensen uit elke stam, taal, volk en natie tot zich (Johannes 12:31-32; Openbaring 5:9).

c. Gods genadeverbond met Mozes.

Ná de uittocht uit de slavernij in Egypte *bevestigde God zijn genadeverbond* telkens weer aan Mozes. God vervangt het genadeverbond niet met de wet, maar voegt de wet eraan toe (Galaten 3:17-19). Gods grote verbondsbelofte aan Abraham, Isaak en Jakob sloot Gods verbond met Mozes in en bepaalde al Gods woorden en al Gods handelingen met het volk Israël (Exodus 2:24-25; Exodus 3:6-17; Exodus 6:1-7; Exodus 19:3-6). *De wet werd toegevoegd aan Gods genadeverbond* om de mensen van Gods volk te leren hoe zij als Gods volk moesten leven, niet om mensen tot Gods volk te maken. (Exodus 20:1-17).

d. Gods genadeverbond met de Levieten en met David.

In de dagen van de koningen van Israël *bevestigde God zijn genadeverbond* aan de Levieten en aan David. In het verbond met Mozes wordt Gods oudtestamentische volk al *'een koninkrijk van priesters en een heilig volk'* genoemd (Exodus 19:6). Dat verbond vond vooral haar uitdrukking in het Levitische priesterschap. In het verbond met David beloofde God dat één van zijn nakomelingen de Koning van Gods koninkrijk zou worden (1 Kronieken 17:20-22; Jeremia 33:14-16). Gods verbond met de Levieten en met David m.b.t. de Koning over Gods koninkrijk bestaande uit priesters is hetzelfde verbond als Gods verbond met Abraham (Jeremia 33:25-26) of Gods verbond met Mozes (1 Kronieken 17:20-22). Het 'zaad' van David (1 Kronieken 17:11), welke een huis voor God zal bouwen, die God tot een Zoon zal zijn en voor altijd over Gods huis en koninkrijk zal heersen, is dezelfde als het 'zaad' van Abraham (Genesis 22:18), de Messiaanse persoon met wie alle volken op aarde gezegend zullen worden. Met de komst van de Messias gaat Gods genadeverbond in volle vervulling en wordt het koninkrijk van God gegrondvest op de aarde.

Dit *onverbreekbare verbond* met de Levieten en met David (Jeremia 33:20-21) werd vervuld toen Jezus Christus bij zijn eerste komst het koninkrijk op aarde grondvestte (Matteüs 12:28; Marcus 1:14-15) en daarna als Koning der koningen de hemelse troon besteeg (Matteüs 28:18; Efeziërs 1:20-23; 1 Petrus 3:21b-22) en de nieuwtestamentische gelovigen in Christus *'een heilig en koninklijk priesterschap'* vormden (cf. 1 Petrus 2:5,9-10; Openbaring 1:5-6).

e. Gods nieuwe verbond.

In de dagen van de ballingschap *openbaarde God het genadeverbond als het nieuwe verbond*. Het nieuwe verbond werd met Gods oudtestamentische volk (het oude Israël) gemaakt (Jeremia 31:31-34). Het zou het oude verbond, dat zij verbroken hadden, vervangen. Het zou gekenmerkt worden door innerlijke vernieuwing (wedergeboorte), door een persoonlijke kennis van God en door werkelijke verzoening van zonden. God zou hun God zijn en zij zouden Gods volk zijn (Jeremia 31:32-34; Hebreëen 8:6-13).

Hoewel de formulering van Gods verbond van eeuw tot eeuw dezelfde blijft, wordt het met de eerste komst van Jezus Christus *met nieuwe betekenis gevuld* tot het punt dat het omschreven wordt als 'een *nieuw* verbond' (Hebreëen 8:13), 'een *beter* verbond' (Hebreëen 7:22; 8:6) en 'een *tweede* verbond' (Hebreëen 10:9). Het nieuwe verbond is bedoeld voor degenen die in het evangelie geloven (cf. Hebreëen 4:2-3), dat is, voor alle gelovigen in Christus uit alle natuurlijke volken, inclusief het natuurlijke volk van Israël (cf. 2 Korintiërs 6:16; Openbaring 21:3). Het verschil tussen het oude verbond en het nieuwe verbond is als dat tussen 'afbeelding' (Hebreëen 8:5), 'zinnebeeld' (Hebreëen 9:9), of 'schaduw' (Hebreëen 10:1; Kolossenzen 2:17) enerzijds en 'de werkelijke gestalte van de zaken die zij afbeelden' (Hebreëen 10:1) en die komen zouden bij de eerste komst van Christus (Kolossenzen 2:17) anderzijds. Het verschil tussen het oude verbond en het nieuwe verbond is dat tussen 'belofte' en 'vervulling' (Matteüs 5:17).

De uitdrukking 'het *oude* verbond' heeft vooral betrekking op de geschreven wetten, die God in de tijd van Mozes aan zijn genadeverbond toegevoegd heeft – wetten die buiten het verstand en het hart van mensen in boeken opgetekend werden, die tegen hen getuigden (hen 'schuldig' verklaarden) en hen bedreigden (met de eeuwige dood) (Kolossenzen 2:14). En de uitdrukking 'het *nieuwe* verbond' heeft vooral betrekking op de wetten, die God door zijn heilige Geest vanaf de eerste komst van Jezus Christus in het verstand en het hart van mensen schrijft. Het verschil tussen het eerste en het tweede verbond is het uitleven van het innerlijk wedergeboren leven door de nu permanent inwonende heilige Geest (Ezechiël 36:25-28; Galaten 3:14; Johannes 3:3-8; 7:37-39). Het verschil is een persoonlijke kennis van en relatie met de levende God. Het verschil is de daadwerkelijke verzoening van zonden, een werkelijk bewustzijn van vergeving van zonden (Hebreëen 8:12; 10:1-4) en de daadwerkelijke bevrijding van de macht van de inwonende zonde (Hebreëen 9:14-15; Romeinen 6:6,12-14).

Het nieuwe verbond is *verhevener* dan het oude verbond, omdat het op de verhevener dienst van Christus als Middelaar en op betere beloften berust (Hebreëen 8:6). Het nieuwe verbond belooft wedergeboorte, een persoonlijke kennis van God en verzoening van zonden (Hebreëen 8:6-13) en verlost inderdaad mensen door wedergeboorte en vernieuwing (Titus 3:4-7). Het nieuwe verbond maakt mensen heilig en volmaakt (Hebreëen 10:14). Terwijl het oude verbond enkel één land met talrijke inwoners en tijdelijke aardse zegeningen beloofde, belooft het nieuwe verbond *een hele nieuwe aarde waarop het volledige aantal van al Gods uitverkorenen in de menselijke geschiedenis met eeuwig leven in de directe tegenwoordigheid van God zullen wonen!* Bij de eerste komst van Christus werd het oude verbond *verouderd verklaard en verdween* (Hebreëen 8:13). Het werd *opgeheven om het nieuwe verbond te laten gelden* (Hebreëen 10:9). Alle mensen, die in de Messias, Jezus Christus, geloven, behoren tot Gods genadeverbond (2 Korintiërs 6:16; Galaten 3:26-29).

Aan het einde van de bijbel, ná de terugkomst van de Messias, Jezus Christus, bereikt Gods verbond haar absolute vervulling wanneer God te midden van zijn volk op de nieuwe aarde zal wonen (Openbaring 21:3).